

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om landsbygdsnäringsförvaltningens informations- system

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 december 2007 en proposition med förslag till lag om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem (RP 161/2007 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 2/2008 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Outi Kostama, jord- och skogsbruksministeriet
- lagstiftningsråd Helena Hynynen, justitieministeriet
- avdelningschef Mika Tuikkanen, Landsbygdsverket
- jurist Michael Nylund, Livsmedelssäkerhetsverket Evira

- avdelningschef Risto Skyttä, Egentliga Finlands arbetskrafts- och näringscentral
- granskningschef Ulf-Erik Häggvik, Österbottens arbetskrafts- och näringscentral
- avdelningschef Esko Koskenkorva, Norra Österbottens arbetskrafts- och näringscentral
- utvecklingschef Ari Enroth, ProAgria Maa-seutukeskusten Liitto.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- dataombudsman Reijo Aarnio
- Norra Karelen arbetskrafts- och näringscentral
- Norra Savolax arbetskrafts- och näringscentral
- Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- Maaseudun kehittäjä ry
- sametinget
- Renbeteslagsföreningen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem. Den nuvarande lagen om landsbygdsnäringsregistret trädde i kraft vid ingången av 1995 och tillämpas på landsbygdsnäringsregistret, som förs hos

jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral. Men den motsvarar inte längre de krav grundlagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen ställer. Dessutom har Europeiska ge-

menskapernas kommission antagit rättsakter som innebär att offentligheten hos uppgifterna om stöd måste bli större.

Den nya lagen ska tillämpas på förvaltningen av de uppgifter inom jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde som förts in i jordbruks-, livsmedels- och landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem och på handlingar som upprättats inom jordbruks-, livsmedels- och landsbygdsnäringsförvaltningen och de uppgifter som ingår i dem. I regel tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet på uppgifters och handlingars offentlighet, på utlämnande av uppgifter och handlingar och på avgifter för att lämna ut uppgifter medan personuppgiftslagen tillämpas på personuppgifter.

Landsbygdsverket, Livsmedelssäkerhetsverket och jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral ska under jord- och skogsbruksministeriets styrning upprätthålla registren i landsbygdsnäringsförvaltningens informa-

tionssystem och för sitt ansvarsområdes del svara för att de lagrade uppgifterna är riktiga.

Besluten om utlämnande av uppgifter ska enligt förslaget fattas inom centralförvaltningen. På jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, Livsmedelssäkerhetsverket respektive Landsbygdsverket i fråga om sina respektive verksamhetsområden. Dessutom får Arbetskrafts- och näringscentralerna och kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter lämna ut uppgifter och handlingar inom ramen för sina myndighetsuppgifter.

Uppgifterna i landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem ska avregistreras senast tio år efter det att de senast har behandlats, om det inte är nödvändigt med fortsatt lagring för att kunna sköta en uppgift som grundar sig på lag, för att ett ärende är under behandling eller för att utföra kontroll i enlighet med EU-lagstiftning eller någon annan lagstiftning.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2008.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Som det framgår av propositionsmotiven trädde den nuvarande lagen om landsbygdsnäringsregistret (1515/1994), nedan registerlagen, i kraft den 1 januari 1995. Den uppfyller emellertid inte längre de krav grundlagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen ställer. Dessutom har Europeiska kommissionen antagit rättsakter som innebär att offentligheten i fråga om uppgifterna om stöd måste bli större.

Regeringen påpekar att de nya bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter i regeringsformen trädde i kraft den 1 augusti 1995, alltså efter det att registerlagen blivit stadfäst och trätt i kraft. Bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter lyftes senare oförändrade in i den nya grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt och närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. Men detaljerna i regleringen överläter grundlagen på lagstiftaren

att avgöra. Grundlagsutskottet har ansett det viktigt med tanke på skyddet för personuppgifter att man för registreringars vidkommande reglerar åtminstone deras syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och bevaringstiden för uppgifterna i personregistren samt den registrerades rättsskydd. Regleringen av dessa faktorer på lagnivå ska vara övergripande och detaljerad. Även bestämmelser om utlämnande av uppgifter via en teknisk anordning ska utfärdas genom lag (GrUU 14/2002 rd).

I propositionsmotiven står det också att handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna är offentliga enligt 12 § 2 mom. i grundlagen, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar. Personuppgiftslagen (523/1999) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan offentlighetslagen, är båda av färskare datum än registerlagen. Syftet

med offentlighetslagen är att öka insynen i myndigheternas verksamhet men också medborgarna rätt att få tillgång till information. Avsteg från sekretessgrunderna i lagen bör ske enbart av tvingande och exceptionella skäl. Allmänt taget är det meningen att det i andra lagar inte ska finnas egna sekretessgrunder, utan att alla bestämmelser om sekretess för myndigheters handlingar ska gå att finna i offentlighetslagen.

Därför behöver registerlagen omarbetas särskilt med tanke på skyddet för personuppgifter, menar regeringen. Den gällande lagen saknar exempelvis exakta bestämmelser om innehållet i de registrerade personuppgifterna. Det finns inte heller några regler för lagringstiderna. Också riksdagen noterade detta i sitt svar RSv 198/2000 rd med anledning av en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om landsbygdsnäringsregistret (RP 165/2000 rd). Registerlagen behöver ses över också när det gäller bestämmelserna om registeruppgifternas offentlighet. Dessutom är bestämmelserna om utlämnande av uppgifter flertydiga och det gör att lagen behöver förtydligas.

Utskottet konstaterar att den nya lagen primärt skulle vara en lag om administrering av kunduppgifter inom landsbygdsnäringsförvaltningen med bestämmelser om rättigheter och skyldigheter för de myndigheter och andra parter som getts tillgång till informationssystemet när dessa hanterar uppgifterna. I regel ska offentlighetslagen och personuppgiftslagen tillämpas, men den nya lagen föreslås få bestämmelser om t.ex. tekniska anslutningar och uppgifternas lagringstid. Reglerna för de uppgifter som förs in i registret är tänkta att vara helt allmänna i lagen.

I den föreslagna lagen handlar 4 § om informationssystemets struktur och innehåll. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande fäst sig vid 2 mom. och menar att formuleringen är alltför vag. Men, som det framhållits för jord- och skogsbruksutskottet, går det inte att i momentet räkna upp alla de otaliga lagar som har samband med de stödsystem och andra landsbygdsnäringsar där datainnehållet aktualiseras. Om man går in för en hänvisning där man räknar upp närapå alla

lagar som har samband med landsbygden och landsbygdsnäringsar, kan det hända att någon lag i misstag faller bort. En förteckning av detta slag gör inte lagen tydligare eller lättare att förstå. Dessutom skulle man vara tvungen att ändra den föreslagna lagen varje gång substanslagarna ändras. Det finns EU-regler om innehållet i informationssystem, om sättet att föra in uppgifter i system och om olika register. Detta gäller bl.a. systemet för administration och kontroll (IACS) och de uppgifter som ska föras in där. I EU-rådets och kommissionens rättsakter finns synnerligen detaljerade bestämmelser om vad som ska föras in i t.ex. just i IACS och hur uppgifterna ska användas. Det räcker alltså inte med att ta hänsyn enbart till de nationella lagarna utan även EU-lagstiftningen bör vägas in. Det har också påpekats för utskottet att bestämmelsen formulerats av jord- och skogsbruksministeriet i samråd med justitieministeriet. Utskottet föreslår följaktligen inga ändringar på denna punkt.

Enligt propositionen är det tänkt att offentlighetslagen ska tillämpas på uppgifternas och handlingars offentlighet, utlämnande av uppgifter och handlingar och avgifter som tas ut för utlämnandet och personuppgiftslagen på behandlingen av personuppgifter, om det inte föreskrivs något annat i den aktuella lagen. Vissa uppgifter ska vara sekretessbelagda, bl.a. kreditupplysningar om en kund, uppgifter om statsborgen och om det lånebelopp som borgen avser och uppgifter om lånebeloppet för stöd i form av lån. Utskottet anser att gränsdragningen är motiverad av de skäl som anges i propositionen. Dessutom bestämmer offentlighetslagen vilka uppgifter med anknytning till ekonomisk ställning eller affärs- eller yrkeshemlighet som ska vara sekretessbelagda utöver dem som nu tas in i lagen, påpekar utskottet. Det gäller att gå ut med mycket detaljerade råd om vilka uppgifter som får lämnas ut. När det gäller privaträttsliga avtal såsom arrendeavtal bör uppgifter lämnas ut bara när offentlighetslagen absolut kräver det, framhåller utskottet.

Europeiska gemenskapen kräver att viss information samlas in och förs in i register och att denna information används. De viktigaste stöd-

registren är direkt reglerade av EU. EG:s budgetförordning t.ex. kräver att det årligen publiceras en förteckning över stödtagarna. Av den ska framgå stödtagarens namn, stödtypen och hur stor den offentliga finansieringen varit. Men hur förteckningen utformas får medlemsländerna rätt fritt själva bestämma. I propositionsmotiven säger regeringen: "Till den del det förekommer nationell prövningsrätt i frågan har det förfarande som tillämpas i Finland ansetts vara bra när det gäller andra motsvarande förteckningars och uppgifters, t.ex. beskattningsuppgifters, offentlighet". När man ger stöden offentlighet måste man samtidigt förklara vilket deras ändamål är och på vilka grunder de betalas, för att medborgarna och medierna ska få en riktig bild av ändamålet och betydelsen, menar utskottet.

Enligt förslaget ska besluten om utlämnande av uppgifter fattas inom centralförvaltningen så att jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, Livsmedelssäkerhetsverket och Landsbygdsverket tar beslutet för sitt respektive verksamhetsområde. Dessutom får Arbetskrafts- och näringscentralerna och kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter inom ramen för sina myndighetsuppgifter lämna ut uppgifter ur registret och handlingar som de har i sin besittning. De facto kräver redan offentlighetslagen att Arbetskrafts- och näringscentralerna och kommunerna lämnar ut uppgifter i fråga om handlingar som de har i sin besittning, framhåller utskottet. Men om någon ber att få en stor mängd registeruppgifter som är besvärliga att ta fram, måste kommunerna ha rätt att låta begäran gå vidare till respektive centrala ämbetsverk som klarar av att leverera uppgifterna snabbt och därmed avlastar kommunerna.

Bestämmelsen om att uppgifterna i landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem ska avregistreras senast tio år efter det att uppgifterna om en kund senast har behandlats är enligt utskottets mening viktig. Men den behö-

ver preciseras, och utskottet föreslår därför nedan en komplettering.

Sammantaget anser utskottet att propositionen är behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med anmärkningarna ovan och ändringsförslagen nedan.

Detaljmotivering

8 §. Utskottet har informerats om att det är tänkt att paragrafen endast ska tillämpas på uppgifter som lämnas ut via en teknisk anslutning, inte, som det står i propositionen, annars elektroniskt. När det gäller uppgifter som lämnas ut elektroniskt, t.ex. per e-post, ska den allmänna offentlighets- och personuppgiftslagstiftningen tillämpas. Utskottet anser följaktligen att uttrycket "annars elektroniskt" ska strykas.

Det har också påpekats för utskottet att bestämmelser om skyldigheten att lämna eller rätten att få uppgifter får utfärdas genom lag. Mottagaren kan vara tvungen att lämna ut uppgifter på villkor som anges i personuppgiftslagen eller en annan speciallag eller någon kan be att få uppgifter av mottagaren exempelvis för forskningsändamål. När vidareöverlåtelse av uppgifter alltså inte kan begränsas på det föreslagna sättet, föreslår utskottet att andra meningen i paragrafen stryks.

12 §. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår utskottet att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om att en uppgift ska avregistreras så snart de inte finns någon lagfäst anledning att behandla den.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår jord- och skogsbruksutskottet

att lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

Lag
om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1—7 §
(Som i RP)

8 §

Utlämnande av offentliga uppgifter via teknisk anslutning

Offentliga uppgifter får lämnas ut via en teknisk anslutning (*utesl.*) till andra myndigheter eller instanser som sköter myndighetsuppgifter för åligganden som de har enligt lag. (*Utesl.*)

9—11 §
(Som i RP)

12 §

Avregistrering av uppgifter

Uppgifterna i landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem avregistreras senast tio år efter det att uppgifterna om en kund senast har behandlats. Uppgifter avregistreras dock inte, om det är nödvändigt att bevara dem för att fullgöra ett åliggande som grundar sig på lag, för att ett ärende är under behandling eller för att utföra kontroll enligt Europeiska gemenskapens lagstiftning eller någon annan lagstiftning. *Uppgifter ska avregistreras så snart det inte finns någon lagfäst grund att behandla dem.*

(2 mom. som i RP)

13 §
(Som i RP)

Helsingfors den 14 mars 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Pertti Hemmilä /saml
medl. Hannu Hoskonen /cent
Anne Kalmari /cent
Johanna Karimäki /gröna
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd

Klaus Pentti /cent
Petri Pihlajaniemi /saml
Erkki Pulliainen /gröna
Kari Rajamäki /sd
Arto Satonen /saml
Pekka Vilkuna /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

JsUB 3/2008 rd — RP 161/2007 rd